

Adroddiad Archwilio Cyfrifon – Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Blwyddyn archwilio: 2022-23

Dyddiad cyhoeddi: Medi 2023

Cyfeirnod y ddogfen: 3813A2023

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae'r cod adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg This document is also available in English.

Cynnwys

Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio anghymwys ar eich Cyfrifon. Nid oes unrhyw faterion i'w hadrodd i chi cyn iddynt gael eu cymeradwyo.

Adroddiad Archwilio Cyfrifon

Cyflwyniad	4
Barn archwilio arfaethedig	4
Materion sylweddol yn codi o'r archwiliad	5
Argymhellion	5
Atodiadau	
Atodiad 1 – Llythyr Terfynol Cynrychiolaeth	6
Atodiad 2 – Adroddiad Archwilio Arfaethedig	9
Atodiad 3 – Crynodeb o'r Cywiriadau a wnaed	14

Adroddiad Archwilio Cyfrifon

Cyflwyniad

- 1 Rydym yn crynhoi'r prif ganfyddiadau o'n harchwiliad o'ch cyfrifon 2022-23 yn yr adroddiad hwn.
- 2 Rydym eisoes wedi trafod y materion hyn gyda'r Swyddog Adran 151 a'r Pennaeth Cyllid Dros Dro.
- 3 Ni all archwilwyr fyth roi sicrwydd llwyr bod cyfrifon wedi'u nodi'n gywir. Yn hytrach, rydym yn gweithio i lefel o 'faterolrwydd'. Disgwylir i'r lefel hon o fateroldeb geisio nodi a chywiro camddatganiadau a allai fel arall achosi i ddefnyddiwr o'r cyfrifon gael eu camarwain.
- 4 Rydym yn gosod y lefel hon ar £1.53m ar gyfer datganiadau'r prif awdurdod a £0.32m ar gyfer Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer yr archwiliad eleni.
- 5 Mae rhai meysydd o'r cyfrifon a allai fod yn bwysicach i'r darlennydd, ac rydym wedi gosod lefel fateroldeb is ar gyfer y rhain, fel a ganlyn:
 - Uwch Swyddog yn talu £1,000
 - Datgeliadau parti sy'n gysylltiedig ag Uwch Swyddog / Aelod £10,000
- 6 Rydym bellach wedi cwblhau'r archwiliad hwn yn sylweddol eleni. Mae'r gwaith canlynol yn rhagorol:
 - Cwblhau ein gwaith ar reolaethau TG
 - Cwblhau ein gwaith ar drafodion a balansau pensiwn buddion diffiniedig IAS19
 - Gweithdrefnau cau gan gynnwys adolygu effaith unrhyw ddigwyddiadau ar ôl mantolen a gwiriadau o'r fersiwn derfynol o'r datganiadau ariannol
- 7 Yn ein barn broffesiynol, rydym wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol sy'n berthnasol i'n gwaith; Aros yn annibynnol ar eich hunain; ac nid yw ein gwrthrychedd wedi cael ei gyfaddawdu mewn unrhyw ffordd. Nid oes unrhyw berthynas rhyngom ni a chi ein hunain y credwn a allai danseilio ein gwrthrychedd a'n hannibyniaeth.

Barn archwilio arfaethedig

- 8 Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamod ar gyfrifon eleni unwaith y byddwch wedi rhoi Llythyr Cynrychiolaeth i ni yn seiliedig ar yr hyn a nodir yn **Atodiad 1**.
- 9 Rydym yn cyhoeddi barn archwilio 'gymwysedig' lle mae gennym bryderon materol am rai agweddau ar eich cyfrifon; Fel arall, rydym yn cyhoeddi barn anghymhwys.
- 10 Mae'r Llythyr Cynrychiolaeth yn cynnwys rhai cadarnhadau y mae'n ofynnol i ni eu cael gennych chi o dan safonau archwilio.
- 11 Mae ein hadroddiad archwilio arfaethedig wedi'i nodi yn **Atodiad 2**.

Materion sylweddol yn codi o'r archwiliad

Camddatganiadau heb eu cywiro

- 12 Nid oes unrhyw gamddatganiadau wedi'u nodi yn y cyfrifon, sy'n parhau heb eu cywiro.

Camddatganiadau wedi'u cywiro

- 13 Roedd y datganiadau ariannol a'r papurau gwaith o ansawdd uchel. Roedd nifer gyfyngedig o gamddatganiadau yn y cyfrifon sydd bellach wedi'u cywiro gan reolwyr. Fodd bynnag, credwn y dylid tynnu eich sylw at y rhain ac fe'u nodir gydag esboniadau yn **Atodiad 3**.

Nid oes unrhyw faterion arwyddocaol eraill yn codi o'r archwiliad

- 14 Yn ystod yr archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion sy'n ymwneud â'r cyfrifon ac yn adrodd am unrhyw faterion arwyddocaol sy'n codi i chi. Doedd dim problemau sylweddol yn codi yn y meysydd hyn eleni.

Argymhellion

- 15 Bydd argymhellion sy'n deillio o'n harchwiliad yn cael eu hadrodd i'r rheolwyr ar wahân. Nid oes unrhyw faterion nac argymhellion sy'n ddigon arwyddocaol i warantu dwyn eich sylw.

Atodiad 1

Llythyr Sylwadau Terfynol

[Pennawd y corff archwiliedig]

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Swyddfa Archwilio Cymru

1 Chwarter Cyfalaf

Stryd Tyndall

Caerdydd

CF10 4BZ

[Dyddiad]

Sylwadau ar ddatganiadau ariannol 2022-23

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 er mwyn mynegi barn ar eu gwirionedd a'u tegwch a'u paratoi priodol.

Rydym yn cadarnhau, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl gwneud ymholiadau fel y tybiwn yn ddigonol, y gallwn wneud y sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau rheoli

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau ar gyfer:

- paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol 2022/23; yn benodol, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi barn wir a theg yn unol â hynny;
- dylunio, gweithredu, cynnal ac adolygu rheolaeth fewnol i atal a chanfod twyll a chamgymeriad.

Gwybodaeth a ddarperir

Rydym wedi rhoi i chi:

- Mynediad llawn i:
 - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennau ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;

- gwybodaeth ychwanegol yr ydych wedi gofyn amdani gennym at ddibenion yr archwiliad; a
- mynediad anghyfyngedig i staff y gwnaethoch benderfynu bod angen cael tystiolaeth archwilio oddi wrthynt;
- canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gall y datganiadau ariannol gael eu cam-ddatgan yn sylweddol o ganlyniad i dwyll;
- Mae ein gwybodaeth am dwyll neu amheuaeth o dwyll yr ydym yn ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru ac yn cynnwys:
 - rheolaeth;
 - gweithwyr sydd â rolau sylweddol mewn rheolaeth fewnol; neu
 - eraill lle gallai'r twyll gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol;
- ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu amheuaeth o dwyll, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a gyflewyd gan weithwyr, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill;
- ein gwybodaeth am yr holl achosion hysbys o ddiffyg cydymffurfio neu amheuaeth o beidio â chydymffurfio â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol; a
- hunaniaeth yr holl bartïon cysylltiedig a'r holl berthnasoedd a thrafodion parti cysylltiedig yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau datganiad ariannol

Mae'r holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau wedi'u cofnodi yn y cofnodion cyfrifeg ac yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r rhagdybiaethau sylweddol a ddefnyddir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, a'u datgeliadau cysylltiedig yn briodol i sicrhau cydnabyddiaeth, mesur neu ddatgelu sy'n rhesymol yng nghyd-destun y fframwaith adrodd ariannol cymwys.

Mae perthnasoedd a thrafodion parti cysylltiedig wedi'u cyfrif a'u datgelu'n briodol.

Mae'r holl ddigwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen eu haddasu neu eu datgelu wedi'u haddasu neu eu datgelu.

Mae'r holl ymgyfreitha a hawliadau gwirioneddol neu bosibl y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi'u datgelu i'r archwilydd ac wedi cyfrif amdanynt a'u datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol cymwys.

Mae'r datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau. Nid oes unrhyw gamddatganiadau heb eu cywiro.

Sylwadau gan yr Awdurdod Tân

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan reolwyr, uchod, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb dros baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol cymwys. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan yr Awdurdod Tân ar 25 Medi 2023.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylem fod wedi'u cymryd er mwyn gwneud ein hunain yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i gadarnhau ei bod wedi'i chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

[Swyddog sy'n arwyddo ar ran y rheolwyr]

Dyddiad:

Llofnodwyd gan:

[Swyddog neu Aelod sy'n llofnodi ar ran y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu (cyfarwyddwr yn unig ar gyfer cwmnïau)]

Dyddiad:

Atodiad 2

Adroddiad Archwilio Arfaethedig

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Barn ar ddatganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio'r datganiadau ariannol o:

- Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru;
- Cronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru

am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Symud mewn Wrth Gefn, y Datganiad Llif Arian a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifo sylweddol.

Mae Cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn cynnwys Cyfrif y Gronfa a'r Datganiad Asedau Net a nodiadau cysylltiedig gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu sylweddol.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol sydd wedi'i gymhwyso wrth baratoi yn gyfraith berthnasol ac mae'r DU wedi mabwysiadu safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglir a'u haddasu gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022/23.

Yn fy marn i, ym mhob agwedd faterol, y datganiadau ariannol:

- rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar 31 Mawrth 2023 ac o'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; a
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifeg rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y dehonglwyd ac a addaswyd gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022/23.

Sail barn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yng nghyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio adran datganiadau ariannol fy adroddiad.

Mae fy staff a minnau yn annibynnol ar Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i roi sail i'm barn.

Casgliadau'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o'r sail gyfredol o gyfrifo wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, yn unigol neu gyda'i gilydd, fwrw amheuaeth sylweddol ar Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a gallu Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i barhau i fabwysiadu'r sail busnes gweithredol o gyfrifyddu am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r adeg y caiff y datganiadau ariannol eu hawdurdodi ar gyfer mater.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol ac eithrio'r datganiadau ariannol ac adroddiad fy archwilydd ar hynny. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall sydd yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau a nodir fel arall yn benodol yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn sylweddol anghyson â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu fel arall mae'n ymddangos ei bod wedi'i chamddatgan yn sylweddol. Os byddaf yn nodi anghysondebau materol o'r fath neu gamddatganiadau materol ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf i, yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i gyflawni, yn dod i'r casgliad bod camddatganiad materol o'r wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i mi adrodd am y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a gynhwysir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn cael eu paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022/23;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn Natganiad Blynyddol y Llywodraeth ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn cael eu paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'n unol â'r canllawiau.

Materion yr wyf yn adrodd amdanynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol, yr wyf yn eu hadrodd i chi, os, yn fy marn i:

- Nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.
- Nid yw cofnodion cyfrifeg digonol wedi'u cadw, neu ni dderbyniwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad gan ganghennau nad ymwelwyd â hwy gan fy nhîm;
- Nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad Cyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am:

- paratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi golwg wir a theg ac yn cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- Mae rheolaethau mewnol fel y mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn penderfynu arnynt yn angenrheidiol er mwyn galluogi paratoi datganiadau cyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad; a
- asesu gallu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Diffoddwyr Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i barhau fel mater o drefn, datgelu fel y bo'n berthnasol, materion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio sail barhaus cyfrifyddu oni bai bod y swyddog ariannol cyfrifol yn rhagweld bod y gwasanaethau a ddarperir gan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Phensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru Ni fydd y Gronfa yn parhau i gael ei darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol ag adran 13(2) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'n warrant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol ag ISAs (DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi o dwyll neu gamgymeriad ac fe'u hystyrir yn ddeunydd os

gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau yn cynnwys y canlynol:

- Ymchwilio i reolaeth, Pennaeth Archwilio Mewnol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Lloegr a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol yn ymwneud ag Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a pholisïau a gweithdrefnau Cronfa Diffoddwyr Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru sy'n ymwneud â:
 - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i risgiau twyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, amheuaeth neu honedig; a
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, nodais botensial ar gyfer twyll trwy bostio cyfnodolion anarferol;
- Cael dealltwriaeth o Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a fframwaith awdurdod pensiwn Diffoddwyr Tân ac Achub Awdurdod Tân a Gorllewin Canolbarth a Gorllewin Cymru yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân ac Achub Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gweithredu ynddynt, canolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru; a
- Cael dealltwriaeth o berthnasoedd parti cysylltiedig.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datganiadau ariannol a phroffion i ddogfennau ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodwyd uchod;
- holi rheolwyr a'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch ymgyfreitha a hawliadau gwirioneddol a posibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;

- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthdroi rheolaeth rheolaethau, profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o ragfarn bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion sylweddol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs busnes arferol.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau a nodwyd yn berthnasol a risgiau posibl i dwyll i bob aelod o'r tîm archwilio a pharhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae'r graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn cael ei effeithio gan yr anhawster cynhenid wrth ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a [rheolaethau](#) Cronfa Diffoddwyr Tân ac Achub Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, a natur, amseriad a maint y gweithdrefnau archwilio a gyflawnir.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o adroddiad fy archwilydd.

Cyfrifoldebau archwilydd eraill

Rwy'n cyfathrebu â'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio sylweddol ymhlith materion eraill, gan gynnwys unrhyw ddiffygion sylweddol mewn rheolaeth fewnol a nodaf yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Rwy'n ardystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Dyddiad

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd, CF10 4BZ

Atodiad 3

Crynodeb o'r Cywiriadau a wnaed

Yn ystod ein harchwiliad, gwnaethom nodi'r camddatganiadau canlynol sydd wedi'u cywiro gan reolwyr, ond yr ydym yn ystyried y dylid eu tynnu at eich sylw oherwydd eu perthnasedd i'ch cyfrifoldebau dros y broses adrodd ariannol.

Exhibit 3: crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
£649,205	<p>Gor-nodwyd gwerth cario asedau Tir ac Adeiladu £649,205</p> <p>Roedd y camgymeriad oherwydd gwerth ychwanegiadau yn ystod y flwyddyn ar gyfer pedwar ased sy'n cael eu cyfrif yn System Rheoli Asedau'r Awdurdod ar ôl i'r prisiadau diwygiedig gael eu postio. Roedd hyn yn golygu bod gwerth ychwanegiadau i bob pwrpas yn cael ei ddyblygu yn y gwerthoedd cario.</p>	Cywiro'r gorddatganiad o werth cario tir ac asedau adeiladu
AMH	Mân ddiwygiadau naratif a datgelu	Gwella eglurder y datganiadau ariannol

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.